

WARMIO, QUO VADIS?

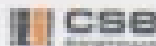
Autorzy tekstów: *Janusz Hochleitner
Jasna Lilińska
Marzena Zielenowicz
Aleksandra Paprot-Wielopolska
Karolina Masikowska
Waldemar Rydziewicz-Domin
Weronika Wjenczka*

Autorzy zdjęć: *Janek Szalecki, Jasna Lilińska, Marzena Zielenowicz, Aleksandra Paprot-Wielopolska*

Redakcja i korekta: *Etycja Boguszcza, Agnieszka Jarembka*

Recenzja naukowa: *dr hab. Izabela Lewandowska, prof. UWM w Olsztynie*

Publikacja wydana w ramach projektu „Warmia, quo vadis?” zrealizowanego przez Centrum Spotkań Europejskich „Światowid” w Elblągu. Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Wydawca: Centrum Spotkań Europejskich „Światowid” w Elblągu
ISBN 978-83-947998-0-9
Copyright by Centrum Spotkań Europejskich „Światowid” w Elblągu

Projekt okładki: *Krzysztof Prochera*
Opracowanie graficzne: *Jolanta Głazdzińska*
Drak: *Reproklub Sp. z o.o.*

*Wydanie I
Elbląg 2017 rok*

WSTĘP

W epoce globalizacji, gdy tak mało ważne wydaje się pytanie skąd się wywodzimy, szukanie swoich korzeni i sięganie do nich jest coraz mniej popularne. W świecie, w którym wszystko mamy na wyciągnięcie ręki, wysilek wlebotony w odnajdywanie zapomnianych tradycji, obyczajów, historii wydaje się zupełną stratą czasu. Tymczasem są ludzie, którzy poświęcają temu całe swoje życie. Dzięki temu budują własną tożsamość, ale też pomagają innym uzmysłowić sobie, że jest coś prócz polskości, europejskości. To mało oczywiste, z których się wywodzimy i które są w nas, ale żeby je odnaleźć trzeba dobrze poznać siebie i swoje korzenie. Takie działania podjęli Edward Cyfuś i Izabela Lewandowska – on rodzowity Warmiak, ona regionalistka z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie – doprowadzili do tego, że gwara warmińska w marcu 2016 r. została wpisana na krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego, listę najcenniejszych skarbów kultury niematerialnej, które mają być otoczone szczególną troską i dbałością o przekazywanie następnym pokoleniom. To niezwykle cenna inicjatywa. Podobne korzenie miał projekt „Warmia, quo vadis?“, który powstał z wielu potrzeb. Potrzeby opieki nad regionem, potrzeby nazmowy o miejscach, które nas otaczają, potrzeby zwrócenia uwagi na to, co wokół nas. W trakcie jego trwania, podczas badań etnograficznych, diagnozowaliśmy stan zachowania warmińskiej kultury niematerialnej, ocenialiśmy stan zachowania tradycyjnej zabudowy i wybraliśmy zabytki do cyfryzacji. Digitalizowaliśmy kapliczki, budynki mieszkalne i gospodarstwa oraz architekturę sakralną, by w końcu przygotować tę publikację, która ma stać się pretekstem do dyskusji o Warmii. Te dyskusje wciąż jeszcze przed nami...

W książce znalazły się teksty ekspertów i jednocześnie ludzi pełnych pasji oraz zaangażowania, kochających swoją pracę, a przede wszystkim to miejsce. Są więc w niej treści naukowe, ale także praktyczne wskazówki dla nauczycieli. O niematerialnym dziedzictwie kulturowym na Warmii pisze prof. Janusz Hochleitner – historyk i antropolog kultury, na co dzień zajmujący się m.in. dziedzictwem kulturowym regionu. Autor sięga do korzeni Warmii, są tu opisy najpowszechniej obchodzonych świąt, obyczajów związanych z kalendarzem liturgicznym i tym, który wynika z rytma przynosi, są też przykłady gwary warmińskiej. Historyk sztuki dr Iwona Litewska, która jest kierownikiem Oddziału Terenowego Narodowego Instytutu Dziedzictwa w Olsztynie, pisze o krajobrazie osadniczym i sakralnym na Warmii. Jak wyglądał w przeszłości, jak zmienia się na naszych oczach, a na końcu pyta (retorycznie), jak Warmia będzie przestawiała się za kilka, kilkanaście lat? O zielonym krajobrazie kulturowym pisze z kolei Marzena Zwierowicz – architekt krajobrazu, odpowiedzialna w naszym województwie za zielony zabytkowy z ramienia Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Olsztynie. Wenczie Aleksandra Paprot-Wielopolska, doktorantka w Instytucie Etnologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, kierownik badań etnograficznych, która odbyła się w ramach projektu „Warmia, quo vadis?” podsumowała je i przedstawia wyniki. Co szczególnie interesujące, zawierają one propozycje wybranych elementów dziedzictwa do regionalnego lub krajowego inwentarza niematerialnego dziedzictwa kulturowego.

Cośwe nawiązania edukacyjne dla nauczycieli różnego typu szkół zawierają propozycje zajęć edukacyjnych. Karolina Marikowska z obłpińskiej delegatury Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Olsztynie przygotowała propozycje zajęć dla szkół podstawowych i ponadpodstawowych dotyczących tożsamości regionalnej i krajobrazu kulturowego. Zajęcia o architekturze sakralnej na Warmii można przeprowadzić na podstawie materiałów Wiesławy Rynkiewicza-Domino z Muzeum Archeologiczno-Historycznego w Elblągu. Z kolei dla szkół ponadpodstawowych propozycje przygotowała Weronika Wojnowska z Muzeum im. Mikołaja Kopernika we Fromborku – mogą one służyć za bazę do przeprowadzenia zajęć dotyczących warmińskich pieców kaflowych i witraży, niedościgniętego i niezwykłego dziedzictwa materialnego tych ziem.

Do współpracy przy tej publikacji udało nam się namówić szerokie grono ekspertów. Mam nadzieję, że łącząc ich doświadczenie i wiedzę stworzyliśmy propozycję, która zachęci do pogłębiania wiedzy o Warmii, poznania jej krajobrazu kulturowego, historii i tradycji, a także stanie się pretekstem do szerszych badań nad dziedzictwem kulturowym tego regionu. Bo jak pisze w swoim tekście Janusz Hochleitner: „Każdy z nas – mieszkańców tej ziemi – jest zobowiązany do kultywowania regionalnej tradycji”.